

Térey János

ÁRVÍZI STANZÁK

1

Aznap, mikor nyolc-ötvennél tetőzött
 A szálfát forгатó, vastag Duna,
 S amit anyánk a jobb napokra őrzött:
 Kitárult káprázatok albuma,
 S a víz színén sok kóbor bója pörgött:
 Mi kéz a kézben, mint addig soha,
 Szomszédainkat végképp elfelejtve,
 Kirándultunk örvénylő helyszínekre.

2

Az optimizmus tápláló tejjével
 Laktatnak jól az árvíz-éjjelek,
 Italunk izzít, s kalandvágy vezérel
 A rakpartként ismert hullámterek
 Felé – valamit visz a víz ma éjjel:
 Csak rosszkedvünk augusztusát... Lehet?
 Ujjé! Már nem sóvárgunk mást, csak azt, hogy
 Üdvözítő ár lepje el a partot.

3

Színültig töltve föl a nagymedencét,
 Mely tegnapig a 2-es villamos
 Alagútja volt, nő az ár; ereszték
 Roppan, és Duna-víztől izmos
 Az alsó lépcső; szombat esti emlék:
 Plüss Micimackót ringat a habos
 Medence – neki jó utat kívánunk,
 S lányommal a mellvéd mögött megállunk.

4

A Bogdány néma, pezsgőt bont a délceg
 Bohème; mólót épít szorgos csapat
 A Kossuth konfettis fedélzetéhez;
 A lámpa zöldre vált és úgy marad:
 Övéig ér az ár... Vonz könnyü végzet:
 „Megfulladnék idegen ég alatt!”
 S míg négyzetméterenként fogy a rakpart,
 A spicces fritzek kezdik fönt a kardalt.

5

Vakuk villognak, célpontjuk a Lánchíd;
Az Admirál-terasz dugig teli;
S ott lent a nyílt víz percről percre vált szint;
Özönvizes közönség élvezi,
Hogy szenzáció a tegnapi árszint;
Egy házitűzijáték fényei;
Tapsolnak a nyúlgáton átszivárgó
Dunának, s közben elmerül a gázló.

6

Első éjjel, hogy medréből kiontott
– Torokszorító kéj! – a víztömeg,
És meglelt számos áttörési pontot:
Reméltem, elevenen eltemet,
S művét szemlélve, voltam ritka boldog;
Apasztja-dagasztja félelmemet,
S iszapjával feltölti a szorongás
Völgyeit: íme, élni kezd a forrás.

7

Szemünk láttára tör föl mese-gejzír:
A Bomba téren gyógyforrás fakad!
Dagad, de fölülkerekedni nem bír
Körgátjain az édes áradat...
„E vonzó vízözön látképe lesz ír
A nyár gondjára: úzóm árnyamat.”
S míg tajték fröccsen, s buzgár bugyborékol,
Erönket érleli a maradék bor.

8

Itt villásreggeliztünk – körbenyalja
A Goldberget az illatos dagály;
Pezseg a telje, buzog a legalja,
S mederré lesz a visszanyert lapály.
Vízünk a jóreménység partra hajtja,
S átfestve lesz izgalmasabb a táj...
Miféle horderő, miféle áram
Vonszol szállfát, ront partokat csodásan?

9

Beszöktünk az embermentes Szigetre
– Bár óvta szívét szép színes szalag –,
Már nedves volt az angolkeri mezsgye,
S a romzárdában ért az alkonyat.
A kaján elem tréfáit figyelte
Két gyászhonvéd a platánok alatt:
„Picsába! azért gürcölünk egész nap,
Hogy körbezsákolhassuk gazdagékat.”

10

Kacsáztatott a néptelen vadaspark
 Szélén a termálszálló főura;
 Szivattyúzajtól volt lármás a rakpart:
 Koronaszintjén átcsap éjszaka
 A vízfolyás, és országlása eltart
 Pár hétig... Reggel érkeztünk haza,
 S mint kipróbált katasztrófa-turisták,
 Strigulát húztunk: gazdagszik a listánk.

11

Hallgattunk – jó hír! – vízállásjelentést,
 Mert nőttön-nőtt a megnyugvás vize.
 – A gát akármilyen mocskot átereszt még...
 Ejnye, ne örülj neki ennyire. –
 Míg bölcs Dunánk hullám mosdatta mentét
 Jártuk, rám szólt a lányom. „Persze, de
 E minden jóval vendéglő vasárnap
 Mutat nekem legendabéli tájat.”

12

Na ja... S az átfolyások éjszakáin
 Elképzelttem villanyoltás előtt,
 Hogy virgonc vízár hömpölyög a Kálvin
 Téren keresztül, ürgeként kiönt
 Odvából bárkit, áttiporva bármin,
 Mint '838-ban: szebb idők!
 Víg bungalót fürdet, metróba tör be,
 Vágtat, fél Pestet hullámsírbá döntve!

13

Ne vessünk: sorsunk is kockán forog!...
 Hétfő jön. Levonulóban az ár.
 A Rómaira megyünk, s látjuk, ott
 Kedvencünk még a kert végében áll...
 Berregnek buzgó aggregátorok,
 S a csónakháznál benzin gőze száll.
 Stelázsik, hokedlik, pillepalackok
 S nádszékek roncsa piszkolja a partot...

14

„Ki áll fél életemnek ajtajában?
 Szégyen, ha eszem félig sem tudom.
 Kik partodig kísértek, valahányan
 A ködbe léptek a keresztuton;
 Nevük sorolva, hányódom hazátlan,
 S a vérbő augusztus örvénybe von.
 Ha eltűnt ismerősöm ismerőse,
 Legyek új gyönyörűség viselője!”

15

– Ha kényelmetlen a közös derékalj,
S meglátogatnak kedves holtjaid,
S honvágyat ébreszt a tegnapi dévaj
Élet, s fél szót se szólsz, bár volna mit – –
Ismerkedj örvényverte aljadékkal,
Táncolj sodrásban mától holnapig!
Feledd a munkád: ez nyugalmad ára,
S fülelj az isteni instanciára! –

16

„Delejezze vizünk a csenevész Hold!
Lassan telik, de kövérnek hiszem.
Ha szigetekre hasadt, mi egész volt:
Az önsorsrontás örvényeiben
Hadd tükröződjék márványrózsa égbolt!”
– A vízre írt nevek a felszínen,
Akár fényszírmok, fürgén kergetőznek... –
A folyót lessük, mint a számüzöttek.

Forgács Éva

HOGYAN TALÁLTA FEL AZ ÚJBALOLDAL A KELET-EURÓPAI MŰVÉSZETET?

A *kelet-európai művészet* fogalma úgyszólván előzmények nélkül jelent meg a művészeti élet színterein a hatvanas évek végén. Nem szorult magyarázatra, mert olyan magától értetődőnek tűnt: hiszen létezik földrajzi térség, amellyel minden bonyodalom nélkül kapcsolatba hozható. Az alábbiakban nem a fogalom tartalmának a feltárására teszek kísérletet, hanem létrejöttének a történetét igyekszem rekonstruálni hipotetikus periodizációval: azt a történelmi, politikai, kulturális teret, amelyben a „kelet-európai művészet”, mintegy közvetlen előzmények nélkül, szerepet kapott a hatvanas évek végi, hetvenes évekbeli Nyugat-Európában és a nemzetközi művészetben.

A múlt művészeti elsősorban a jelenben betölthető szerepük okán kerülnek olykor előtérbe, ezért logikus a Nyugat színterein megjelenő kelet-európai művészet hirtelen múzeumi, műkereskedelmi és akadémiai sikerét abban a nyugati kontextusban keresni, amely a rendkívül eseménydús és mozgalmas műpiacot hozó hatvanas években helyet adott ennek a művészetnek. Abban az évtizedben, amelynek az elején még intenzíven jelen volt a pop-art, majd megjelent az új absztrakció, a color-field a minimalizmus többi válfajával, és a Fluxus, amely irányzatok mindegyike kompetitív és ideologikus volt, hogyan keletkezhetett hely a múltból előhozott szovjet-orsz és a kelet-európai művé-